

การพัฒนาแบบฝึกทักษะการเรียนรู้ รายวิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้รูปแบบ
Flipped Classroom ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ศูนย์เครือข่ายบูรพา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ขอนแก่น เขต 5 จังหวัดขอนแก่น

THE DEVELOPMENT OF LEARNING SKILLS EXERCISES FOR THE BUDDHISM
SUBJECT USING THE FLIPPED CLASSROOM MODEL FOR GRADE 6
PRIMARY SCHOOL STUDENTS AT THE BURAPHA NETWORK
CENTER, THE OFFICE OF KHON KAEN PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA 5, KHON KAEN PROVINCE*

นางสาวพุทธชาติ คงกะพันธุ์, นิรัช เรืองแสน, ปาณจิตร สุขุมาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Buddhachad Kongkapan, Niraj Ruangsarn, Panjitr Sukumal

Mahachulalongkorn rajavidyalay University, Khon Kaen Campus,

E-mail: Tang19642@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและแนวทางการจัดการเรียนรู้ 2) พัฒนาแบบฝึกทักษะการเรียนรู้ รายวิชาพระพุทธศาสนา 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนของนักเรียน และ 4) ศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการใช้แบบฝึกทักษะการเรียนรู้ รายวิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้รูปแบบ Flipped Classroom ศูนย์เครือข่ายบูรพา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จังหวัดขอนแก่น ประชากรกลุ่มทดลอง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนหนองหอยเทพเทวัญ ตำบลจระเข้ อำเภอนองเรือ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 24 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ 1) แบบสอบถามสภาพการจัดการเรียนรู้ 2) แบบสัมภาษณ์สภาพและแนวทางการจัดการเรียนรู้ 3) แบบฝึกทักษะการเรียนรู้ 4) แผนการจัดการเรียนรู้ 5) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน รายวิชาพระพุทธศาสนา 6) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สถิติกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการหาค่าประสิทธิภาพ (E_1/E_2) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์วิเคราะห์สถิติสำเร็จรูป

*ได้รับบทความ: 20 เมษายน 2567; แก้ไขบทความ: 23 พฤษภาคม 2567; ตอรับตีพิมพ์: 30 มิถุนายน 2567

ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพและแนวทางการจัดการเรียนรู้ รายวิชาพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ศูนย์เครือข่ายบูรพา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จังหวัดขอนแก่น พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2) ผลการพัฒนาแบบฝึกทักษะการเรียนรู้ รายวิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้รูปแบบ Flipped Classroom ศูนย์เครือข่ายบูรพา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จังหวัดขอนแก่น มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 88.85/83.30

3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า นักเรียนมีค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนเรียน เท่ากับ 13.24 และค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียนเท่ากับ 28.82 แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4) ความพึงพอใจที่มีต่อการใช้แบบฝึกทักษะการเรียนรู้ รายวิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้รูปแบบ Flipped Classroom ศูนย์เครือข่ายบูรพา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จังหวัดขอนแก่น พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมาก

คำสำคัญ: การพัฒนาแบบฝึกทักษะการเรียนรู้; รายวิชาพระพุทธศาสนา; Flipped Classroom

Abstract

This research aimed to: 1. study the conditions and approaches to learning management; 2. develop learning skills exercises for the Buddhism subject; 3. compare the academic achievement of students before and after studying; 4. examine the satisfaction with the use of learning skills exercises for the Buddhism subject using the Flipped Classroom model at the Burapha Network Center, the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 5, Khon Kaen Province. The experimental group comprised 24 grade 6 primary school students at Nong Hoi Thep Thewan School, Chorakae Subdistrict, Nong Ruea District, Khon Kaen Province, obtained through simple random sampling. The tools used in this study included (1) a questionnaire on learning management conditions, (2) an interview form on learning management conditions and approaches, (3) a learning skills exercise for the Buddhism subject, (4) a lesson plan for the Buddhism subject, (5) a pre-study and post-study achievement test for the Buddhism course, and (6) a student satisfaction questionnaire. The statistics used for data analysis included mean ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.), dependent

sample t-tests, statistical significance at the 0.05 level, and efficiency values (E1/E2) using ready-made statistical analysis software.

The research results were as follows:

1. The conditions and approaches to learning management for the Buddhism subject for grade 6 primary school students at the Burapha Network Center, Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 5, Khon Kaen Province, were generally at a high level.

2. The results of developing learning skills exercises for the Buddhism subject using the Flipped Classroom model at the Burapha Network Center, the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 5, Khon Kaen Province, showed an efficiency (E1/E2) of 88.85/83.3.

3. Academic achievement before and after studying revealed a significant difference, with a mean score of 13.24 before and 28.82 after studying, with statistical significance at the 0.05 level.

4. Satisfaction with the use of learning skills exercises for the Buddhism subject using the Flipped Classroom model at the Burapha Network Center, the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 5, Khon Kaen Province, was generally at a very high level.

Keywords: The Development of Learning Skill Exercises; The Buddhism Subject; Flipped Classroom

บทนำ

ระบบการศึกษาถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพคนให้คนเป็นคนดี มีปัญญา มีศักยภาพ และทักษะต่าง ๆ พร้อมทั้งจะรับมือกับสภาพสังคมในปัจจุบัน ซึ่งในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และแนวความคิดที่แปลกใหม่ ระบบการศึกษาที่ดีจะเป็นการเตรียมพร้อมในการสร้างคนให้มีศักยภาพ เสริมสร้างคุณภาพคนให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง มีหลักการทางความคิด รู้จักไตร่ตรอง รู้จักคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ ให้เหตุผลและแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ พร้อมทั้งต้องมีทักษะที่จำเป็นในยุคสมัยปัจจุบัน การศึกษาจึงเป็นหัวใจสำคัญในการวางรากฐานให้มนุษย์ทุกคนมีความรู้และทักษะต่าง ๆ เพื่อพัฒนาประเทศให้มีความเจริญรุ่งเรือง ดังจะเห็นได้ว่าการศึกษามีการปรับปรุง พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนให้เหมาะสมตามยุคสมัยตลอด

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 หมวด 4 แนวทางการจัดการศึกษา มาตรา 22 ที่ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดกระบวนการจัดการศึกษาต้อง

ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ นอกจากนั้นการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการการเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นศาสตร์เกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ การนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเอง และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นการกระทำความดีมีค่านิยมที่พึงงามพัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความรู้ และความเข้าใจในศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม ปฏิบัติตนตามหลักคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือรวมทั้งมีส่วนร่วมศาสนาพิธีและพิธีกรรมทางศาสนามากยิ่งขึ้น

การจัดการเรียนการสอนรายวิชาพระพุทธศาสนา มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาในรายวิชาตามที่หลักสูตรกำหนด พร้อมทั้งมีการพัฒนาทักษะกระบวนการคิดที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิต และประยุกต์ใช้ทักษะการคิดในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน แต่ในปัจจุบันการสอนในรายวิชาพระพุทธศาสนา เน้นจัดการเรียนการสอนของครูใช้วิธีสอนแบบบรรยาย ใช้เพียงสื่อที่เป็นเอกสารใบความรู้ ประกอบเท่านั้น ไม่มีการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ทำให้การจัดการเรียนการสอนขาดความสนุกสนาน และไม่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน นอกจากนั้น เนื้อหาในศาสนา ศีลธรรม จริยธรรมที่ค่อนข้างยาว ทำให้นักเรียนขาดความสนใจในเนื้อหาการเรียน และไม่ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรม ส่งผลให้ครูผู้สอนขาดกำลังใจการสอน

ศูนย์เครือข่ายบูรพาอยู่ภายใต้การดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 มีจำนวนโรงเรียน 16 โรงเรียน มีนักเรียนทั้งหมด 1,740 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5, 2566) จากที่ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ด้วยการประสานงานผ่านโซเชียล สอบถามครูผู้สอนโรงเรียน พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก นักเรียนในแต่ละระดับชั้นจะมีเพียงหนึ่งห้องต่อหนึ่งชั้นเรียน จำนวนครูที่มีไม่ครบตามจำนวนกลุ่มสาระฯ ทำให้ครู 1 คน จำเป็นต้องสอนในหลายวิชา และสอนข้ามกลุ่มสาระ ซึ่งบางสาระการเรียนรู้ครูผู้สอนไม่ได้มีความถนัด ทำให้ต้องใช้เวลาในการเตรียมตัวค่อนข้างมาก จึงไม่อาจที่จะเตรียมตัวให้ได้ครบในทุกรายวิชา ประกอบกับสื่อการเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนมีไม่ครบ และไม่เพียงพอต่อการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน ครูส่วนใหญ่จึงนิยมจัดการเรียนรู้ในลักษณะของการบรรยาย และให้จดแบบฝึกหัดลงในสมุด ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนไม่ประสบความสำเร็จตามที่หลักสูตรแกนกลางกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมได้กำหนดไว้ คือ นักเรียนต้องมีความรู้และความเข้าใจในเรื่องศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ปฏิบัติตนตามหลักธรรมคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ รวมทั้งมีส่วนร่วมศาสนาพิธี

และพิธีกรรมทางศาสนา มีคุณธรรมจริยธรรม ประพฤติปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย ไม่ส่งงาน ไม่อยากเรียน และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาพระพุทธศาสนา ค่อนข้างต่ำ ดังนั้นผู้วิจัยพยายามคิดค้นพัฒนาหาหน่ววัตกรรม แบบฝึกทักษะการเรียนรู้ ร่วมกับรูปแบบ Flipped Classroom ที่เหมาะสมและแก้ไขปัญหาในการจัดการเรียนการสอนให้ตรงจุดเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้

แบบฝึกทักษะการเรียนรู้ เป็นสื่อการเรียนการสอนประเภทหนึ่งที่ทำให้นักเรียนได้ฝึกทักษะสำหรับผู้เรียน เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและทักษะเพิ่มเติมขึ้นในเนื้อหาของเรื่องนั้นๆ ได้อย่างถ่องแท้ ทำให้ผู้สอนและผู้เรียนประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบัน นอกจากการสร้างสรรคนวัตกรรมในการสอนแล้ว ผู้สอนยังต้องมีเทคนิคหรือรูปแบบการสอนที่สร้างแรงกระตุ้นในการเรียนการสอน มีกิจกรรมหลากหลายรูปแบบที่นำมาจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยรูปแบบ Flipped classroom ก็เป็นอีกหนึ่งแนวทางของการจัดการเรียนการสอนแบบใหม่ ที่ให้ผู้เรียน “เรียนที่บ้าน ทำการบ้านที่โรงเรียน” ซึ่งเป็นการนำสิ่งเดิมที่เคยทำในชั้นเรียนไปทำที่บ้าน และนำสิ่งที่ได้รับมอบหมายให้ทำที่บ้านมาทำที่ห้องเรียนหรือโรงเรียนแทน โดยไม่เน้นให้ครูอยู่ในชั้นเรียนเพื่อสอนเนื้อหาต่าง ๆ เพราะผู้เรียนสามารถศึกษาเนื้อหานั้น ๆ ด้วยตนเอง และส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และสามารถพัฒนาได้อย่างมีคุณภาพ

ด้วยสาเหตุและปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาในเรื่อง ที่จะช่วยสรุปเนื้อหาให้มีความกระชับ เข้าใจง่าย และมีความทันสมัย สอดคล้องกับการพัฒนาแบบฝึกทักษะการเรียนรู้ รายวิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้รูปแบบ Flipped Classroom ศูนย์เครือข่ายบูรพา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นนวัตกรรมความต้องการของนักเรียนในยุคปัจจุบันมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการจัดการเรียนรู้ รายวิชาพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ศูนย์เครือข่ายบูรพา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อพัฒนาแบบฝึกทักษะการเรียนรู้ รายวิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้รูปแบบ Flipped Classroom ศูนย์เครือข่ายบูรพา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จังหวัดขอนแก่นให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนของนักเรียน โดยใช้แบบฝึกทักษะการเรียนรู้ รายวิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้รูปแบบ Flipped Classroom ศูนย์เครือข่ายบูรพา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จังหวัดขอนแก่น

4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการใช้แบบฝึกทักษะการเรียนรู้ รายวิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้รูปแบบ Flipped Classroom ศูนย์เครือข่ายบูรพา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จังหวัดขอนแก่น

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดรูปแบบงานวิจัยเป็นแบบเชิงทดลอง ดังนี้

1. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย คือ หน่วยที่ 6 วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสนพิธี ซึ่งแบ่งเนื้อหาออกเป็น 6 เรื่อง ได้ดังนี้ 1) วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา 2) วันมาฆบูชา 3) วันวิสาขบูชาและวันอาสาฬหบูชา 4) วันเข้าพรรษาและออกพรรษา 5) ศาสนพิธี 6) การเข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ทั้งหมด 6 แผน จำนวน 10 ชั่วโมง

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ในศูนย์เครือข่ายบูรพา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2566 จำนวน 16 ห้อง รวมทั้งสิ้น 209 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ในศูนย์เครือข่ายบูรพา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2566 จำนวนทั้งสิ้น 137 คน โดยการใช้โปรแกรมของ Taro Yamane

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในศูนย์เครือข่ายบูรพาจำนวน 6 คน และผู้อำนวยการโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายบูรพา จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น 8 คน

2.4 กลุ่มเป้าหมาย นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนหนองหอยเทพเทวัญ ตำบลระเซ อำเภอนองเรือ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 24 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก ซึ่งใช้โรงเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถาม เกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนรู้ รายวิชาพระพุทธศาสนา ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และรายวิชาพระพุทธศาสนา แบ่งเป็น 5 ด้านคือ ด้านนักเรียน ด้านครู ด้านวิธีการสอน และด้านสภาพแวดล้อม

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับข้อคิดเห็นเพิ่มเติมหรือ ข้อเสนอแนะ ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิดให้ผู้ตอบเขียนเติมคำตอบ

3.2 แบบสัมภาษณ์ ใช้ในการสัมภาษณ์ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จำนวน 8 คน เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และรายวิชาพระพุทธศาสนา

3.3 แบบฝึกทักษะการเรียนรู้ รายวิชาพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ใช้ฝึกทักษะการเรียนรู้ระหว่างใช้แผนการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

3.4 แผนการจัดการเรียนรู้ รายวิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้รูปแบบ Flipped Classroom ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หน่วยที่ 6 เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสนาพืธี แบ่งออกเป็น 6 แผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เวลาในการทดลอง รวม 10 ชั่วโมง

3.5 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ใช้ทดสอบก่อนเรียน (Pretest) และหลังเรียน (Posttest) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิชาพระพุทธศาสนา โดยเป็นแบบปรนัย แบบเลือกตอบ มี 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

3.6 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการเรียน วิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้แบบฝึกทักษะการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบ Flipped Classroom ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง โดยมีเนื้อหาครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ และเนื้อหาจากแนวคิดตามที่ต้องการศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของสภาพการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีต่อการเรียน วิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้แบบฝึกทักษะการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบ Flipped Classroom

ส่วนที่ 3 วิเคราะห์ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมหรือข้อเสนอแนะ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขตามกระบวนการแล้วนำไปทดลองกับกลุ่มเป้าหมายที่ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก ซึ่งใช้โรงเรียนเป็นหน่วยสุ่ม โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลองด้วยตนเอง ซึ่งมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมดังนี้

4.1 ผู้วิจัยชี้แจงจุดประสงค์ในการทดลอง ทำการสังเกตพฤติกรรมการสอนของผู้เรียน และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง กับนักเรียนกลุ่ม พร้อมทั้งบอกวิธีในการวัดและประเมินผลให้นักเรียนทราบ

4.2 ก่อนการทดลองผู้วิจัยจะใช้แบบทดสอบก่อนเรียน (Pretest) ก่อนเรียนที่ใช้แบบฝึกทักษะการเรียนรู้ รายวิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้รูปแบบ Flipped Classroom จำนวน 20 ข้อ กับกลุ่มเป้าหมาย

4.3 ดำเนินการทดลองโดยการจัดการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 6 แผน ใช้ระยะเวลา 10 ชั่วโมง โดยใช้แบบฝึกทักษะเรียนรู้ที่สร้างขึ้นกับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย

4.4 หลังจากการดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน (Posttest) หลังจากที่ได้เรียนด้วยแบบฝึกทักษะการเรียนรู้ รายวิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้รูปแบบ Flipped Classroom ซึ่งแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบทดสอบชุดเดียวกับการทดสอบก่อนเรียน

4.5 ให้นักเรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจ

4.6 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ประสิทธิภาพแบบฝึกทักษะการเรียนรู้ ผลสำเร็จทั้งด้านกระบวนการและผลลัพธ์ เกณฑ์ประสิทธิภาพ (E_1/E_2) มีความหมายคือ $E_1/E_2 = 80/80$ ตัวเลข 80 ตัวแรก (E_1) คือ นักเรียนทั้งหมดทำแบบฝึกหัดได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 คือ เป็นประสิทธิภาพของกระบวนการ ส่วนตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) คือ นักเรียนทั้งหมดที่ทำแบบทดสอบหลังเรียน (Post-Test) ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 คือ ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ และหาค่าเฉลี่ย E_1 และ E_2

5.2 วิเคราะห์หาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบ Flipped Classroom และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยการหา t-test dependent เป็นรายด้านและโดยรวม เสนอในรูปแบบตารางเปรียบเทียบก่อนและหลังใช้แบบฝึกทักษะการเรียนรู้

5.3 วิเคราะห์ความพึงพอใจที่มีต่อแบบฝึกทักษะการเรียนรู้ ตามแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ดังนี้ ระดับ 5 หมายถึง ความพึงพอใจมากที่สุด, ระดับ 4 หมายถึง ความพึงพอใจมาก, ระดับ 3 หมายถึง ความพึงพอใจปานกลาง, ระดับ 2 หมายถึง ความพึงพอใจน้อย, ระดับ 1 หมายถึง ความพึงพอใจน้อยที่สุด โดยหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์แสดงผลการวิเคราะห์สภาพการจัดการเรียนรู้รายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ศูนย์เครือข่ายบูรพา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จังหวัดขอนแก่น พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.70) ซึ่งพิจารณาได้ว่า นักเรียนมีความสนใจในรายวิชาพระพุทธศาสนา ครูมีการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และครูมีการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจของ นอกจากนี้สภาพห้องเรียน สถานที่สอนภาคทฤษฎีให้เหมาะสมแก่การเรียนรู้

วิเคราะห์ผลการสรุปการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 8 ท่าน พบว่า จากการวิเคราะห์การสัมภาษณ์สภาพการจัดการเรียนรู้ พบว่า สภาพและแนวทางการจัดการเรียนสอนในปัจจุบันในศูนย์เครือข่ายบูรพา ครูไม่เพียงพอทำให้ครู 1 คน จำเป็นต้องสอนในหลายวิชา และครูจะครูส่วนใหญ่จึงนิยมจัดการเรียนรู้ในลักษณะของการบรรยายและให้จดแบบฝึกหัดลงในสมุด รวมทั้งสื่อการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ไม่เพียงพอ ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาพระพุทธศาสนาในปัจจุบัน ครูจะต้องสร้างสื่อ นวัตกรรม ออกแบบ

แบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนได้ผ่านการจัดการเรียนรู้แล้ว สามารถนำองค์ความรู้ดังกล่าวไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน เพราะการนำมาปรับใช้ได้จริงมากกว่าการท่องจำ

2. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพแบบฝึกทักษะการเรียนรู้ รายวิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้รูปแบบ Flipped Classroom ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ศูนย์เครือข่ายบูรพา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จังหวัดขอนแก่น พบว่า มีประสิทธิภาพเท่ากับ 88.85/83.30 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80

3. ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนของนักเรียน จากการใช้แบบฝึกทักษะการเรียนรู้ รายวิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้รูปแบบ Flipped Classroom ศูนย์เครือข่ายบูรพา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จังหวัดขอนแก่น หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้รายวิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้แบบฝึกทักษะการเรียนรู้ ร่วมกับรูปแบบ Flipped Classroom ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ศูนย์เครือข่ายบูรพา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จังหวัดขอนแก่น พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 1.14) แสดงให้เห็นว่าครูมีเทคนิคและวิธีการสอนของผู้สอน รายวิชาพระพุทธศาสนา ผู้สอนแจ้งรายละเอียดการสอน หัวข้อการสอนและการประเมินผลอย่างชัดเจน สอดคล้องกับวัตถุประสงค์รายวิชา นอกจากนั้นความครบถ้วนของเนื้อหาแบบฝึกทักษะการเรียนรู้ช่วยให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และนักเรียนเข้าใจรูปแบบการสอน Flipped Classroom

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์สภาพและแนวทางการจัดการเรียนรู้ รายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ในศูนย์เครือข่ายบูรพา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2566 พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.70) โดยในด้านนักเรียน พบว่า นักเรียนมีความสนใจในรายวิชาพระพุทธศาสนา สามารถศึกษาความรู้นอกห้องเรียน ด้านสภาพแวดล้อม พบว่า ห้องเรียนมีเหมาะสมแก่การเรียนรู้ ด้านวิธีการสอน พบว่า การจัดกิจกรรม สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน และด้านครู พบว่า ครูยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น นอกจากนี้ยังพบว่าการจัดการเรียนการสอนรายวิชาพระพุทธศาสนาในปัจจุบัน ครูสร้างสื่อ นวัตกรรม ออกแบบแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนได้ศึกษาตามความสนใจของผู้เรียน สามารถนำองค์ความรู้ดังกล่าวไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

2. พัฒนาแบบฝึกทักษะการเรียนรู้ รายวิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้รูปแบบ Flipped Classroom ศูนย์เครือข่ายบูรพา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จังหวัดขอนแก่น

มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากแบบฝึกทักษะการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ฝึกทักษะในด้านต่างๆ ถือว่าเป็นเทคนิคการสอนอีกวิธีหนึ่งที่เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะ สามารถที่จะนำมาทบทวนด้วยตนเองและตรวจสอบความรู้ความเข้าใจของตนเอง โดยคำนึงถึงแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน แบบฝึกทักษะไม่ยากหรือง่ายเกินไป มีความเหมาะสมกับผู้เรียนและตอบสนองความต้องการของผู้เรียน แบบฝึกทักษะที่ดีจะส่งผลให้ผู้เรียนสามารถตรวจสอบความเข้าใจในบทเรียนด้วยตนเองได้ ส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในบทเรียน สามารถปฏิบัติจนเกิดความชำนาญ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน แบบฝึกทักษะการเรียนรู้มีองค์ประกอบ ได้แก่ ปกนอก ปกใน คำนำ สารบัญ คำชี้แจงการใช้แบบฝึกเสริมทักษะ จุดประสงค์ ใบความรู้ กิจกรรมการสอน แบบทดสอบก่อนเรียนและ หลังเรียน เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงเป็นเหตุผลที่สนับสนุนผลการศึกษาที่ว่าแบบฝึกทักษะการเรียนรู้ รายวิชา พระพุทธศาสนา โดยใช้รูปแบบ Flipped Classroom มีประสิทธิภาพเท่ากับ 88.85/83.30 เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ตามที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลำยอง เครือคำ (2555) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบฝึกทักษะ การเขียนเรียงความโดยใช้แผนที่ความคิด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ได้แบบฝึกทักษะการเขียนเรียงความโดยใช้แผนที่ความคิด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ มาตรฐาน 80/80 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนโนนเจริญพิทยาคมได้พัฒนาทักษะการเขียนเรียงความด้วยแบบฝึกทักษะ

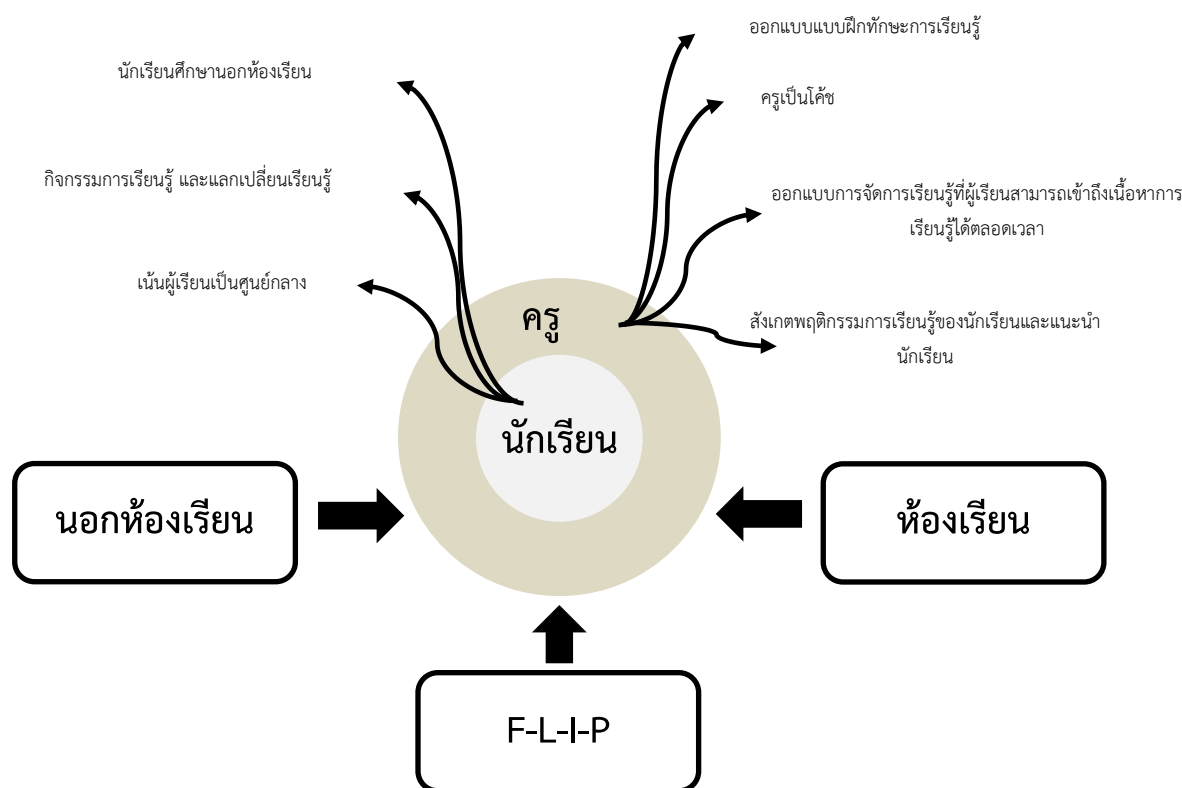
3. ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน จากการใช้แบบฝึกทักษะการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบ Flipped Classroom ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ศูนย์เครือข่ายบูรพา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จังหวัดขอนแก่น พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการใช้แบบฝึกทักษะการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบ Flipped Classroom ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ศูนย์เครือข่ายบูรพา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จังหวัดขอนแก่น หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผลการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่านอกจากแบบฝึกทักษะการเรียนรู้จะมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดแล้ว ยังมีส่วนสำคัญที่ทำให้นักเรียนได้ฝึกทักษะสำหรับผู้เรียน เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและทักษะเพิ่มเติมขึ้นในเนื้อหาของเรื่องนั้นๆ ได้อย่างถ่องแท้ ทำให้ผู้สอนและผู้เรียนประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ขวัญจิตร วิรัตน์จันทร์ (2562) ได้ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระภูมิศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/3 โรงเรียนวัดผาสุมณิจักร โดยใช้แบบฝึกทักษะทางการเรียน ผลการวิจัยพบว่า 1) แบบฝึกทักษะทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/3 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 86.98 /87.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ภูมิศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/3 สูงขึ้นร้อยละ 87.16 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิฆานนท์ ชุมแวงวาปี

และลัดดา ศิลาน้อย (2557) ได้ทำการศึกษาผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการแก้ปัญหาด้วยวิธีการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ร่วมกับเทคนิคห้องเรียนกลับด้าน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในรายวิชาสังคมศึกษา ส21103 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 35 คน ผลการศึกษาพบว่า 1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนักเรียนร้อยละ 82.86 ผ่านเกณฑ์โดยมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 72.92 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 2. ทักษะการแก้ปัญหานักเรียนร้อยละ 74.29 ผ่านเกณฑ์โดยมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 72.45 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

4. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีแบบฝึกทักษะการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบ Flipped Classroom ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ศูนย์เครือข่ายบูรพา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมาก ($\bar{X} = 4.30$, $S.D. = 0.73$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยได้สร้างสื่อแบบฝึกทักษะการเรียนรู้ที่สอดคล้องเนื้อหาประกอบการนำเสนอเนื้อหา ทำให้ผู้เรียนมีความสนใจที่จะศึกษาหาความรู้และสามารถศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ทราบผลการปฏิบัติงานของตนเอง แบบฝึกทักษะการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จึงจัดได้ว่าเป็นสื่อการเรียนการสอนที่เอื้ออำนวยต่อการเรียน ส่งผลให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นครรัฐ โชติธรรม และคณะ (2562) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาทักษะการคิดแบบโยนิโสมนสิการ ในรายวิชาพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อมีต่อกิจกรรมการเรียนรู้แบบโยนิโสมนสิการ ในรายวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$)

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะการเรียนรู้ รายวิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้รูปแบบ Flipped Classroom ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ศูนย์เครือข่ายบูรพา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จังหวัดขอนแก่น ได้มีการนำแบบฝึกทักษะการเรียนสอนควบคู่กับรูปแบบการสอน Flipped Classroom ช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อแบบฝึกทักษะการเรียนรู้ มีความพึงพอใจในระดับมาก จากการวิจัยในครั้งนี้จะนำผลวิเคราะห์เป็นแนวทางในการประยุกต์ พัฒนาการสอนของครูประจำรายวิชาเป็นลำดับต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในเชิงวิชาการ

- 1.1 ควรศึกษาหลักสูตร คู่มือครู และเอกสารที่เกี่ยวข้องให้เข้าใจ
- 1.2 ควรคำนึงถึงความสอดคล้องระหว่างแบบฝึกทักษะการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ต้องสอดคล้องสัมพันธ์กัน
- 1.3 ผู้เรียนได้มีโอกาสทำงานศึกษาค้นคว้า ดำเนินกิจกรรมด้วยตนเอง ทำให้เกิด ความเชื่อมั่นและกล้าแสดงออก
- 1.4 แบบฝึกทักษะการเรียนรู้ต้องน่าสนใจ ใส่รูปภาพ สี สันที่สดใสประกอบ เพื่อให้ให้นักเรียนอยากสัมผัสอยากฝึก
- 1.5 ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมให้นำแบบฝึกทักษะการเรียนรู้ รายวิชาพระพุทธศาสนาไปเผยแพร่ เพื่อใช้ประกอบกิจกรรมการเรียนการสอนและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระอื่น ๆ เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2.2 ควรศึกษาการพัฒนานวัตกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนในแต่ละระดับชั้นด้วยรูปแบบต่าง ๆ ในกลุ่มสาระอื่น ๆ ทุกระดับชั้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.

2545. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

_____. (2553). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. พิมพ์ครั้งที่ 3.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

ขวัญจิตร วิรัตน์จันทร์. (2562). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระภูมิศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/3 โรงเรียนวัดผาสุมณีจักร โดยใช้ แบบฝึกทักษะ ทางการเรียน. รายงานการวิจัย, โรงเรียนวัดผาสุมณีจักร.

ทิตานนท์ ชุมแวงวาปีและลัดดา ศิลาน้อย. (2558). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการแก้ปัญหา ด้วยวิธีการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคห้องเรียนกลับด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 ในรายวิชาสังคมศึกษา 21103. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 38(4), 7.

นครรัฐ โชติพรม และคณะ. (2562). การพัฒนาทักษะการคิด แบบโยนิโสมนสิการ ในรายวิชาพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. วไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, 9(2), 108-120.

ลำยอง เครือคำ. (2555). การพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขียนเรียงความโดยใช้แผนที่ความคิด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.